

LEX EDICO

Allt fler skolledare vittnar om svårigheter att kunna utföra sitt uppdrag och att fullt ut följa de krav som ställs på verksamheterna i skollagen och andra styrdokument. Det här gäller inte minst insatserna för elever som behöver kompensatoriska insatser. Svårigheterna kan bero på ekonomiska neddragningar men kan också bero på brister i tillgången på fullt behörig och legitimerade lärare och speciallärare, eller personal med de kompetenser som behövs för en tillgänglig elevhälsa. Det kan också handla om bristfälliga lokaler som inte ger möjligheter till de anpassningar som bedöms behövas för en likvärdig utbildning.

Sverige Skolledare har sedan en längre tid tillbaka underkänt de lokala huvudmännen som huvudfinansiärer för skolan. Skolverket, Skolinspektionen och ett flertal forskare har vid flertal tillfällen larmat om likvärdighetsproblematiken i den svenska skolan. Elevers socioekonomiska bakgrund får allt större betydelse för resultaten och skolan förmår inte kompensera för detta.

Skolledare tvingas ofta välja mellan att bli betraktad som illojal och i förlängningen riskera sin anställning med hänvisning till att hen inte håller budget, eller bryta mot skollagen genom att inte kunna ge barnen och eleverna vad de behöver för att nå målen i skolan. Sveriges Skolledare menar att denna utveckling bara kan stoppas genom en genomgripande reform som lägger huvudansvaret för skolan hos staten. Men eftersom regeringen och dess samarbetspartier i dagsläget inte är beredda att backa från dagens finansieringssystem där huvudmännen är fria att själva resurssätta verksamheten, förslår nu Sveriges Skolledare att det som ett första steg införs en rapporteringsskyldighet för skolväsendet liknande dem som finns inom sjukvården och äldreomsorgen. Sveriges Skolledare föreslår att ett sådant rapporteringssystem kallas för Lex Edico.

Lex Edico skulle kunna utformas så att den som bedriver en verksamhet inom skollagen blir skyldig att anmäla allvarliga missförhållanden eller risker för sådana. Med missförhållande avses i det här fallet exempelvis att en elev riskerar att inte klara målen för utbildningen på grund av att verksamheten inte uppfyllt de krav som ställs i lag och förordning. Syftet med rapporteringskyldigheten skulle vara att komma till rätta med brister i den egna verksamheten och förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen.

En huvudman skulle enligt Lex Edico vara skyldig att:

- Informera sina medarbetare om skyldigheten att rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden till den som bedriver verksamheten
- Utan dröjsmål utreda och dokumentera det rapporterade missförhållandet eller risken
- Utan dröjsmål avhjälpa eller undanröja missförhållandet eller risken,
- Snarast göra en anmälan till Skolinspektionen om missförhållandet (eller risken för det) är allvarligt.

En Lex Edico skulle innebära att skolledare får i uppgift att rapportera när de ser brister eller risker för brister. Målet är att ändra systemet så att ansvariga förtroendevalda på lokal nivå tydligare får ta ansvar för de prioriteringar som de gör och att ansvar kan utkrävas på rätt nivå.

Vi är många som är frustrerade över att skolan år efter år misslyckas med att få alla elever att nå målen för utbildningen. Regeringen försöker lösa problemen genom en allt mer detaljerad lagstiftning. Sveriges Skolledare menar att det är fel väg att gå eftersom detaljregleringar som inte är kopplade till mandat att förändra förutsättningarna, snarast kommer att minska intresset för att arbeta inom sektorn och därmed ytterligare förvärra problematiken. En skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolan skulle öka transparensen och möjliggöra snabbare insatser och åtgärder som även kan komma de elever till del som redan finns i verksamheten.

Lex Edico handlar i grunden om barnens rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Genom ett rapporteringssystem får vi ett vasst verktyg för att snabbare komma till rätta med identifierade brister och risker. Genom att dokumentera och utreda missförhållanden främjar man en kultur av ansvarstagande och förbättring och bör därmed kunna förhindra att likande problem uppstår igen.

Sveriges Skolledare rekommenderar idag inte våra medlemmar att dessa avsäger sig möjligheten att hålla budget. Däremot framhåller vi vikten av att de via en skriftlig konsekvensutredning, tydliggör vilka effekter de bedömer att eventuella neddragningar av budget får.

Om neddragningarna leder till att rektors möjlighet att garantera en trygg och säker arbetsplats för elever och personal i skolan allvarligt försvåras, uppmanar vi rektorn att återlämna delegation på delar, eller eventuellt flera, av de arbetsmiljöuppgifter som rektor har. Ett system för risk- och incidenthantering finns alltså redan idag på plats inom arbetsmiljölagstiftningen, medan motsvarande system kopplat till skollagen saknas. Lex Edico skulle fylla denna lucka.

Med en Lex Edico enligt Sveriges Skolledares förslag minskar risken för att en rektor eller skolchef som tar sitt uppdrag på allvar och försöker agera enligt dess riktlinjer riskerar att mötas av arbetsrättsliga konsekvenser. Förbundet ser återkommande exempel på när en rektors eller en skolchefs kompetens och lojalitet ifrågasätts som ett resultat av att medlemmen försökt arbeta i enlighet med sitt uppdrag. Resultatet kan bli erinringar, skriftliga varningar eller t.om blivit uppsägningar med hänvisning till förbrukat förtroende.

Sammanfattningsvis är en Lex Edico ett viktigt verktyg för att säkerställa barns och elevers rättigheter, främja likvärdigheten, gynna det professionella ansvarstagandet och förhindra allvarliga missförhållanden inom skolan.

SKOLLEDARKVARTEN
OM LEX EDICO

Med Lena Linnerborg & Matz Nilsson

Scanna QR-koden och se avsnittet om Lex Edico på Skolledarkvarten.